

Afghanistan behöver fred – inte svenska trupper

Före detta försvarsministern och riksdagens talman Thage G Peterson skriver här om Afghanistan – och ger sin syn på Sveriges militära äventyr i landet. Att kalla de svenska trupperna för fredsbevarande är helt felaktigt, anser han.

Det finns ett talesätt i Afghanistan: "Utlänningarna känner inte till vår historia". En afghansk parlamentarisk delegation som besökte Stockholm sa: "Ni västerlänningar är främmande för vår kultur och Ni visar dålig respekt för våra traditioner". Afghanerna säger: "Vi kan ha inbördes strider. Men när det gäller att kasta ut utländska soldater då är vi alltid enade." Det har historien och dagens krig visat. Robert Fisk, som skildrade ryssarnas krig i Afghanistan och som intervjuat bin Ladin mötte afghaner som yttrade: "Även om de utländska soldaterna dödar en miljon av oss, så finns det en miljon till av oss som är beredda att dö. Vi låter aldrig främmande folk stanna i vårt land".

Befolkningen består av flera olika muslimska folkgrupper, som i sin tur är uppdelade i många olika stammar och klaner. Afghanistans regioner har varit självstyrande på olika sätt. Att hålla samman Afghanistan som en nation har därför varit svårt. Balansgången mellan mäktiga grannar har också varit svår. Problem vid moderniseringen av det afghanska samsamhället har också präglat Afghanistans moderna historia.

Kampen om Afghanistan

Krig har nästan alltid rasat i Afghanistan. Soldathärar både från andra länder och från regionala krigsherrar har dragit fram över landet. De barn som växer upp i Afghanistan idag har, precis som sina föräldrar, bara upplevt krig i nästan hela sina liv. Under de senaste trettio åren har det rått i det närmaste krigstillstånd

i Afghanistan. Under historiens gång har olika länder avlöst varandra i en lång kamp om Afghanistan:

- Landet invaderades av Persien på 500-talet före Kristus.
- Det införlivades i det hellenska väldet på 300-talet f Kr.
- Det införlivades i det arabiska väldet på 700-talet e Kr.
- Det invaderades av mongolerna – Djingis Khan – på 1200-talet.
- Det slets mellan England och Ryssland på 1800-talet.

Tre gånger: 1839, 1878 och 1919, försökte England få kontroll över Afghanistan. Kipling talade om "The Great Game", det stora spelet. Sovjet ockuperade Afghanistan 1979. Sovjet underskattade det afghanska folkets sammanhållning och religionens betydelse. Efter Sovjets återtag 1989 följde ett blodigt inbördeskrig. Talibanerna, en fundamentalistisk rörelse, tog makten 1996. Islamistisk lag, sharia, ersatte författningen. Den tockades på ett extremt hårt sätt. Talibanerna lät Usama bin Ladins nätverk al-Qaida bygga ut sin bas i Afghanistan. USA drabbades av terrordådet den 11 september 2001. Kriget mot terrorismen startade. Med detta startade det nuvarande kriget i Afghanistan. De allierade störtade talibanerna och jagade dem och al-Qaida till bergsområden i Pakistan. Men detta betydde inte att talibanerna var besegrade eller utrotade, bara temporärt utkörda.

Brutala husrannsakingar

2004 utsåg en valförsamling Hamid Karzai till president, parlamentsval hölls året efter. Lugn rådde emellertid inte i Afghanistan. De gamla krigsherrarna fanns kvar. Talibanerna var aktiva och kom tillbaka till Afghanistan 2005. De växer sig nu starkare till följd av Nato:s flygbombningar och de allierade styrkornas uppträdande. Talibanernas stärkta ställning

Sporten buzkashi, här på bild från Mazar-e-Sharif, december 2007. Foto: Gideon Tsang, Wikimediacommons

är en frukt av en hatfylld inställning till USA och de allierade, inte av talibanernas egen popularitet. Det är Nato:s och Isaf:s flygbombningar och brutala husrannsakingar som har vänt civilbefolkningen mot de utländska trupperna.

Efter World Trade Center i New York den 11 september 2001 fällde president Bush de berömda orden: "Den som inte är med oss, är emot oss". Sverige anslöt sig till dem som allierade sig med USA mot terrorismen. Gevärsmynningarna riktades mot talibanerna och dess ledare Mullah Omar. USA satte in en egen styrka, OEF, 14 000 soldater, dels byggde man upp en internationell styrka, Isaf, International Security Assistance Force, på från början 37 000 soldater från 37 länder, varav 14 000 från USA. Isaf-styrkan uppgick i januari 2009 till 56 000 soldater. Totalt finns idag i Afghanistan över 70 000 främmande soldater. Efter USA:s utökning blir de 100 000. I december 2008 beslutade svenska riksdagen i stor enighet att öka närvaron från 350 soldater till 500 under år 2009 med möjlighet för regeringen att öka till max 855. Från början var den svenska truppen på 9-45 soldater. Den svenska trupp närvaron har alltså ökat väsentligt. Sverige dras allt längre in i kriget.

Biståndet försumbart

Kostnaden för Sverige 2009 beräknas till 1,095 miljarder, vilket betyder en ökning från 785 miljoner år 2008. Men då är alla kostnader för kriget inte med. Dessutom kommer ett flermiljardbelopp för Sveriges del för de C-17-plan som ska transportera soldater, stridsvagnar och annan tung pansarutrustning till Afghanistan. Det svenska civila biståndet är nästan försumbart jämfört med kostnaderna för Sveriges militära engagemang.

Nato har det samlade kommandot över båda styrkorna med en enda överbefälhavare. När Sverige gick med i kriget ställde den svenska riksdagen kravet att

det skulle vara en rågång mellan den rena amerikanska styrkan och den internationella. Men så är alltså inte fallet! I Afghanistan dras alla soldater över en kam. Ingen ser någon skillnad. Alla soldater bär dessutom Nato-emblemet på sina uniformer.

I Sverige florerar om Afghanistan-kriget och om Sveriges deltagande i kriget hellögner, halvlögner och förvrängningar av fakta. Det hela är ett fult spel. Man säger att den militära närvaron i Afghanistan bygger på ett rent FN-mandat. Men så är inte fallet. Isaf arbetar under sanktion av FN och FN har i årliga sanktioner i efterhand godkänt Isaf:s närvaro. Från början gällde det Kabulregionen. Steg för steg har närvaron utvidgats geografiskt. Från Kabul till övriga landet. Men det är inget fullt FN-mandat. Isaf är ingen FN-trupp. De har inga FN-uniformer eller blå baskrar, ingen FN-symbol på uniformerna, utan Natos symbol. FN betalar inte operationen, FN bestämmer inte över Isaf och FN avgör inte vilka länder som deltar. Det gör Nato. När det gäller befogenheten för den svenska militära truppen så sprids att Sverige har fredsfrämjande trupper i Afghanistan. Men det är både formellt och sakligt fel. För att inte säga en medveten lögn. Sverige har inga fredsbevarande trupper i Afghanistan. Det är fredsframtvängande, stridutrustade, svenska soldater utbildade för strid, beredda att döda.

Alltid fred före krig

Formellt är det så här: Den svenska militära styrkan har mandat enligt FN:s artikel sju med rätt att strida och skjuta tillbaka. Övergången till artikel VII skedde anmärkningsvärt nog utan debatt i Sverige. Frågan var inte ens uppe på dagordningen. Det var tyst som i graven. Sverige har deltagit i krigshandlingar med döda som resultat. En övergång till artikel VII hade varit helt omöjlig under min tid som försvarsminister. Det var principiellt viktigt för mig att inte ha svenska

soldater utanför Sverige i stridande uppdrag. Jag hävdade en ren svensk linje att alltid sätta fredsuppdraget först. Freden skulle alltid vara främst. Alltid fred före krig. Alltid förhandlingar före krig. Det är viktigt att inga avsteg görs från den inställningen. Jag vill att detta skulle vara Sveriges varumärke. Sverige ska bli känt för fredsansträngningar. Inte för krig.

Det har sagts att den svenska truppökningen skulle vara ett åläggande från FN:s säkerhetsråd, som Sverige mer eller mindre är tvingat att lyda. Att Sverige endast uppfyller FN:s begäran genom att öka truppstyrkan. Men så är det inte. Under inga förhållanden föreligger av FN:s säkerhetsråds resolutioner någon skyldighet för Sverige att delta i kriget genom Isaf bara för att FN:s säkerhetsråd har godkänt Isaf:s närvaro i landet. Endast 42 av FN:s 191 medlemsländer har trupper i Afghanistan. Några är till och med på väg att dra sig ur. Sverige är det enda neutrala land som trappar upp krigsinsatsen. Motståndet mot kriget växer i flera länder.

Nato bombdödar

FN-mandatet ger absolut ingen in blanco-fullmakt att bomba civilbefolkningen, ingen rätt att verkställa utomrättsliga avrättningar, som de svenska trupperna deltog i i Boka. Inte rätt att utbilda afghanska militärer att slå ner fredliga demonstrationer, som svenska militära rådgivare hjälpte till med. Heller inte rätt att bedriva avlyssning av det afghanska telefonnätet.

Den svenska opinionen serveras påståenden om att det bara är talibanerna som svarar för alla civila dödsoffer eller åtminstone de flesta. Men det är ju inte sant. USA:s och Nato:s bombningar dödar också. Deras bomber dödade förra året, 2008, över två tusen civila. Vid ett enda tillfälle, den 22 augusti, i Azizabad dödades 91 oskyldiga afghaner av amerikanskt bombflyg. Av dem var 76 kvinnor och barn. I augusti i år bombade Nato två tankbilar, som hade kört fast på vägen. Nittio civila, kanske så många som 125, dödades.

Det borde vara en moralisk renhållningsåtgärd att göra rent hus med alla lögnar och halvsanningar som sprids om Afghanistankriget och Sveriges deltagande i det. För första gången på 200 år är Sverige i krig. Men ledande svenska förtränger detta faktum genom att tuga eller genom att ordentligt tänja på sanningen. En del media fortsätter envist att tala om svenska fredsfrämjande soldater när det i själva verket är fredsframtvängande.

Risken för upptrappning av kriget i Afghanistan är stor. President Barack Obama avser att skicka ytterligare 30 000 soldater till Afghanistan. Ytterligare soldater krävs. USA och Nato håller på att förlora kriget på marken. Vad blir då USA:s och de allierades nästa steg? En eskalering av kriget från luften? Med fler flygräder och bomber över Afghanistans byar och folk! Kanske med svenska JAS-plan, som Sverige kan tvingas sända dit.

Sverige kommer att dras allt längre in i kriget. Det finns en stor risk att Sverige med president Obama i USA får ett ökat engagemang i Afghanistan. Med fler soldater, stridsvagnar och JAS-plan. Jag vill inte ha stridande svenska soldater i Afghanistan. Jag vill inte att Sverige kommer närmare Nato och USA i militärt hänseende. Jag vill inte att svenska soldater och officerare ska vara hantlangare till USA:s krigsmaskin.

Andra lösningar än våld

Sverige är idag inne på en farlig väg. Jag har blivit beskyldd för att skjuta över ansvaret på andra länder, när jag vill ta hem de stridsutrustade soldaterna. Så är det inte. Jag anser att USA och dess allierade är på fel väg i Afghanistan. Jag vill att man går in på en annan väg. Kriget har efter snart åtta år inte löst några problem – bara skapat nya. Vad jag vill är att en ny väg väljs för Afghanistan och dess folk. Av världssamfundet, av USA, av Sverige. Afghanistan behöver fred. Nu fordras en freds- och försoningsprocess. FN-ledd med EU:s och med Sveriges aktiva stöd. Jag medger att det inte är någon enkel väg. Men efter år av meningslöst krig krävs andra lösningar än våld. Endast fredliga. Endast politiska. Endast enorma civila insatser om freden ska nås. Det framhåller nu allt fler länder. Men inte Sverige som går en motsatt väg.

Fredliga lösningar på Afghanistankriget måste knyta fasta kontakter med civilbefolkningen, de lokala styresmännen. Anställa folk som behärskar språket, som känner till kulturen. Men också samtal och förhandlingar med talibanerna. Första gången som jag förde detta på tal var det som att svära i kyrkan. Men nu talar allt fler om det nödvändiga i att öppna dörren för talibanerna. För min del betyder det inte att jag tycker om talibanerna och de hemskehrer de stod och står för. Men man måste inse verkligheten. Det går inte att bortse från talibanerna. Det är de som vi inte tycker om som vi måste förhandla med, för att undvika något ännu värre. Vi måste börja en försoningsprocess, både lång och tålmodig. Och mycket komplicerad.

Utsträckta händer för freden

Vi måste ställa frågan: Vem är den verkliga fienden i Afghanistan? Vem och vad ska USA, Nato och Sverige besegra? Fattigdom och nöd, okunskap och analfabetism kan inte bombas bort. Det går inte att besegra självmordsbombare och deras landsmän genom att bomba sönder deras byar och hem. Gravplatser, stympade armar och ben påminner om oförrätter som sitter i för generationer. Det går inte att bomba bort hatet. Barn och ungdomar i fattigdom och misär måste ges en framtid. Det är alternativet till krig. Därför måste de bakomliggande sociala och ekonomiska orsakerna kämpas ner. Inte de människor som är dess slavar. Nu måste världssamfundet satsa miljarder på sociala och humanitära projekt. Afghanistan behöver

fred efter 30 år av krigstillstånd. Nu behövs utsträckta händer för freden och för ett civilt och humanitärt tänkande: Civila insatser. Infrastruktur. Skolor. Sjukhus. Vägar. Brunnar. Humanitär hjälp. Sociala program. Utbildningsinsatser inte minst för Afghanistans kvinnor. Fredsinitiativ. Fredsmäkleri. Utbildning av fredsmäklare.

Väld och bomber har misslyckats

Sorgligt nog har vi inte i Sverige diskuterat Afghanistankrigets djupare konsekvenser. Först: Sveriges möjligheter och förtroende att mäkla fred i konflikter på olika håll i världen kan komma att fördäras till följd av deltagandet i kriget i Afghanistan. Vår tvåhundraåriga fredsperiod med många aktiva mäklarinsatser har naggats i kanten. Respekten för Sveriges alliansfrihet och neutralitet har försvagats genom att Sverige blivit en part av kriget. Sverige är på väg att bli förbundet med krig istället för med fred. Det enklaste sättet att lösa konflikter på är att sätta in soldater med vapen i hand. De finns i lager. Men den hittills förda politiken med bomber och våld har misslyckats. Åtta års krig har ju inte löst några problem. Nu behövs en ny politik. Det är viktigt att Sverige envist håller fast vid fredslinjen. Att vårt land är med och förhindrar ett fortsatt meningslöst krigande och dödande. Sverige ska ha en egen linje. En ren svensk linje som grundas på följande:

- 200 år av fred med neutralitet och militär alliansfrihet.
- Framgångsrika svenska medlingsinsatser för freden (Folke Bernadotte, Dag Hammarskjöld, Gunnar Jarring).
- Sverige har gott internationellt anseende.

Denna svenska linje ska bestå av: Fredsfrämjande, fredsframkallande insatser. Tanklöst har Sverige gått

i den amerikanska terroristbekämpningskampanjens fälla! Det är farligt om Sveriges ungdom börjar tro att krig och dödande är lösningar på motsättningar och konflikter. Att krig är något naturligt. Tecken till ett sådant tänkande finns. Jag har mött det på flera håll. Det talas idag allt oftare om skarpa lägen, om att visa kallt stål. Om att gå ut i världen med vapen i hand. Det är farligt om fredsansträngningar kommer först i andra hand. Därför måste vi tala mer om freden och ifrågasätta militära lösningar. Budskapet måste bli att framtid är: fred, samförstånd och humanitet. Fred måste alltid komma före krig. Krig är alltid den sämsta lösningen. Det går inte att uppnå vänskap genom att bomba sönder barn och deras föräldrar och hem. Olof Palme sa: "Man kan inte rädda en by genom att utplåna den".

Thage G Peterson

F d försvarsminister och riksdagens talman

Thage G Peterson är ofta ute och håller uppskattade föredrag. Foto: Hans Söderling

Fakta om Afghanistan

Yta: 652 000 kvadratkilometer (Sverige: 449 964). Alltså en halv gång större än Sverige. **Befolkning:** Den senaste beräkningen uppger cirka 31 miljoner invånare (Sverige: drygt 9 miljoner). **Geografi:** Svårtillgängliga bergsområden. Dåligt utbyggt vägnät. **Landet gränsar mot:** Pakistan, Kina (en liten bit i öster), tre gamla sovjetstater: Tadzjikistan, Uzbekistan, Turkmenistan, samt dessutom mot Iran. **Religion:** 80 procent sunnimuslimer, 19 procent shiamuslimer. **Språk:** dari 50 procent, pashtu 35 procent, turkiska språk 11 procent och 30-talet mindre språk 4 procent.

Afghanistan är ett av världens fattigaste länder. Enorma brister i utbildning, sjukvård, hälsovård, kommunikationer. Extremt hög barna- och mödradödlighet. **Näringslivet** är ensidigt. Jordbruks- och boskapsskötsel. Stora rikedomar av oexploaterade mineraler och gas. Opiumproduktion: 90 procent av all heroin har sitt ursprung i Afghanistan. 60 procent av BNP kommer från narkotikahandel. Miljoner av utlösta minor. Korruptionen är utbredd.

Källa: afghanistan.nu